

Назвати код кінематографу *універсальним* є певним спрощенням відносно до термінології наукового дослідження, вірніше було б сказати «таким, що має певну кількість універсально зрозумілих культурно-інформаційних образів та сполук». Втім, слово «універсальний» можна досить чітко протиставити слову «специфічний», а саме таким словом можна позначити вже новий контент Інтернету, вплив якого на міжнародну політичну комунікацію поки що може здаватися опосередкованим, однак є не лише наявним, а інспірує, у певній мірі, тренди, які стають надбанням вже «універсального» фонду.

Взаємне існування універсального та специфічного у міжнародній комунікації, яке призводить до потенційного збагачення обох, видається досить влучним робочим варіантом теоретичного еволюційного стрибку дуалізму міжнародної політичної комунікації, який у 1952 році навів Х.Шпейер, протиставивши «масу» та «еліту». У цифровому середовищі так гучні слова, як «vs.» («проти»), здебільшого будуть видаватися архаїчною абстракцією, бо таке середовище може й зберігає у собі певну конфліктність між більш масовим та специфічним контентом, але вже не може протиставити їх один одному в умовах прямої залежності одного від іншого.

Роль аудіовізуального контенту у міжнародній політичній комунікації значно ускладнює мистецький аспект такого виду медіа, який відповідно до коливань у сторону специфічності чи універсальності може бути як більш зрозумілим та простим прикладом міжнародної політичної комунікації (наприклад експортом фільмів про відомих політиків минулого та сучасності задля поширення загальних ідеалів певних політичних доктрин), так і складним випадком відображення малопомітних, але зрештою досить істотних поштовхів у суспільстві загалом, яке, пройшовши через «артистичний фільтр», набуває численних елементів, трактувати які простіше з позиції культурології, яка, на превеликий жаль, не може розпізнати у культурному коді аудіовізуального контенту те, що було б корисно бачити там саме досліднику міжнародної політичної комунікації. Більш ретельне вивчення таких творів може дати нові комунікативні перспективи поколінням, які живуть в адекватно новому комунікативному просторі.

УДК 327 (341):004.7

РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЦЕНЗУРУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-КОНТЕНТУ В КРАЇНАХ-ЧЛЕНАХ ЄС

М. М. Первушин

Нормотворчі органи Європейського союзу опікувалися проблемою розповсюдження нелегального та шкідливого контенту в Інтернеті ще із початку 90-х років. За цей час на загальноєвропейському рівні, в першу чергу завдяки діяльності Єврокомісії, було створено низку нормативних документів, що висловлюють точку зору Євросоюзу з приводу боротьби із розповсюдженням в Інтернеті матеріалів, що є порнографічними, екстремістськими, або порушують авторські права. Тим не менш, жоден керівний орган ЄС не сформулював чітких критеріїв, за яких фільтрування чи блокування контенту припускається, чи є небажаним. Крім цього, Єврокомісія вважає що встановлення загальноєвропейської системи фільтрації контенту не є доцільним з фінансових міркувань. Через це держави-члени Євросоюзу застосовують ці засоби на свій розсуд, керуючись в першу чергу власним розумінням того, що є легальним та нелегальним, а не тими законодавчими рамками, що були встановлені Євросоюзом. Як правило, рішення про блокування чи обмеження доступу до сайту приймається судами місцевої юрисдикції, хоча потенційно може мати глобальний вплив. Подібним чином, положення про поширення дії німецького законодавства на будь-який сайт, що містить в собі расистський або нацистський контент, незалежно від того, на території якої держави знаходиться домен цього сайту, було спочатку апробоване у Північному Рейні-Вестфалії.

Схожої точки зору дотримуються й представники влади у Франції, які стверджують, що для належного дотримання так званого права на забуття Google

зобов'язаний заблокувати доступ до контенту, що порушує це право по всьому світу, а не виключно у своєму французькому варіанті. Після терористичних атак 2015 року, французький уряд взагалі прийняв дві постанови, одна з яких дозволяє адміністративне блокування сайтів, а інша – видалення будь-якого пошукового запиту без судового нагляду. Обидві постанови також можуть впливати на функціонування всієї глобальної мережі, а не тільки французького сегменту Інтернету. Поза тим, інші європейські країни наразі активно наслідують приклад Франції, готуючи схожі постанови та моделюючи власні закони про боротьбу із кібер-тероризмом саме за французьким зразком.

Останнім часом нерідко виникає ситуація, коли європейські держави взагалі здійснюють блокування та фільтрацію контенту поза легальними рамками, намагаючись уникнути контролю з боку суспільства. Найбільш показовим в цьому плані є викритий декілька років тому завдяки Wikileaks факт наявності неофіційних чорних списків в багатьох демократичних державах, таких як Австралія, Фінляндія, Швеція та ін. При цьому тільки в датських списках всі заблоковані сайти дійсно містять шкідливі матеріали. Навіть в Італії, де списки створювалися згідно із декількома законами, не завжди блокування за ними проводиться відкрито, та часто заблоковані сайти не містять ані порнографічного, ані екстремістського контенту.

Все частіше європейські держави також вдаються до нелегального спостереження за користувачами. Так, у 2014 році організація Reporters Without Borders включила в свій список Ворогів Інтернету й Великобританію, яка на той час ще була безперечним членом Євросоюзу, базуючись на даних про перехоплення британським урядом інформації, що проходить через основні інтернет-магістралі.

В даному випадку існуюче європейське законодавство тільки сприяє подібній практиці. Директива ЄС «Про збереження даних, створених або оброблених при наданні загальнодоступних послуг електронних повідомлень або громадських мереж зв'язку» вимагає від провайдерів зв'язку збирання та зберігання персональних даних користувачів, у тому числі IP адреси, ID, телефонного номеру, домашньої адреси та імені кожного відправника та отримувача даних, хоча й заперечуючи при цьому моніторинг самих даних. Сама процедура збирання таких даних, окрім її сумнівності з точки зору дотримання прав та свобод людини, також робить цю інформацію більш доступною для викрадення та розповсюдження в тому ж таки Інтернеті.

Крім цього, директива також виступає в якості основи для встановлення подібної практики на рівні окремих країн-членів ЄС. Зокрема, в Угорщині, навіть після того, як Європейський Суд з прав людини постановив, що місцевий закон про спостереження порушує Європейську Конвенцію з прав людини, активісти продовжують скаржитись на використання урядом засобів онлайн-шпигування за угорськими неурядовими організаціями. Більше того, Google також використовує Директиву ЄС для виправдання збору та зберігання інформації про користувачів для власних цілей, незважаючи на те, що на пошукові механізми дія цього документа не має розповсюджуватись.

Отже, на даний момент нормотворча діяльність ЄС майже не впливає на юридичну практику окремих держав-членів Євросоюзу, існуючи автономно від неї. У світлі нових викликів міжнародній безпеці така ситуація не є прийнятною. Відсутність спільної, консолідованої політики, певних стандартів, що існували б не лише формально, на папері, а знаходили своє відображення у законодавчих актах країн-членів ЄС, безумовно, негативно впливає на кібер-простір. Окрім безпекових міркувань, це також загрожує можливою перерегуляцією глобальної мережі, перевищенням державними цензорами своїх повноважень, а також заохочує намагання державних органів здійснювати регуляцію контенту позазаконними методами, уникаючи публічної відповідальності за свої дії.

В тому ж випадку, коли загальноприйнятий нормативний акт все ж таки існує, його положення також не завжди сприяють демократизації та підвищенню рівня безпеки у віртуальному просторі, в чому можна пересвідчитись на прикладі Директиви про збереження даних. В цілому, ця ситуація є лише окремим випадком загальної проблеми із застосуванням міжнародних норм та правил на національному рівні, яка підлягає подальшому вивченню, експертній оцінці й ретельному міждержавному врегулюванню.